

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
& ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ερ. Φ.: 410

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: Βουλευτή κα Φωτεινή Μπακαδήμα

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 7350/15.6.2021 Ερώτηση με θέμα:
«Απαξίωση Περιφερειακών Μουσείων»

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 7350/15.6.2021 Ερώτησης της Βουλευτού κας Φωτεινής Μπακαδήμα, σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες και σε ό,τι αφορά το ΥΠΠΟΑ, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Οι ισχυρισμοί της κ. Βουλευτού για απαξίωση των αρχαιολογικών χώρων και Μουσείων της Περιφέρειας είναι αβάσιμοι. Ειδικότερα, για τη Δωδεκάνησο, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού έχει προχωρήσει κατά την τελευταία εικοσαετία στην ίδρυση νέων μουσείων και τον εκσυγχρονισμό των υπαρχόντων, έχοντας πλήρη επίγνωση του ρόλου της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε περιοχής στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και αειφορίας αυτής.

Μετά το 2000, στα Δωδεκάνησα οργανώθηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν δέκα (10) Αρχαιολογικά Μουσεία: Το Μουσείο Καλύμνου, Καρπάθου, Κάσου, Κω, Νισύρου, Ρόδου, Σύμης, Καστελλορίζου, η έκθεση στην Ρωμαϊκή Οικία Κω, η Επιγραφική Συλλογή Κω. Επιπλέον, ολοκληρώθηκαν τα κτηριακά κελύφη για δύο Διαχρονικά Αρχαιολογικά Μουσεία Αγαθονησίου και Τήλου και είναι σε εξέλιξη οι εργασίες για την οργάνωση της μόνιμης έκθεσης. Επιπλέον, πρόσφατα, εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του ΥΠΠΟΑ, η επανέκθεση του Αρχοντικού Βουβάλη στην Κάλυμνο και η οργάνωση αρχαιολογικής συλλογής στη Χάλκη.

Στα μουσεία της Δωδεκανήσου εκτίθενται αντιπροσωπευτικά αρχαιολογικά ευρήματα των νησιών, σε μουσεία που εδρεύουν στον τόπο εύρεσης αυτών.

Ως προς τον δανεισμό εκθεμάτων του Αρχαιολογικού Μουσείου Ρόδου στην περιοδική έκθεση «*Κάλλος. Η υπέρτατη Ομορφιά*», που πραγματοποιείται από το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης σε συνεργασία με το ΥΠΠΟΑ, διευκρινίζονται τα ακόλουθα:

Είναι κοινά αποδεκτό ότι ο δανεισμός έργων, στο πλαίσιο περιοδικών εκθέσεων που διοργανώνουν τόσο τα κεντρικά μουσεία των μεγάλων αστικών κέντρων της χώρας, όσο και τα μεγάλα μουσεία του εξωτερικού, συμβάλλει στην εξωστρέφεια και την προβολή των μικρότερων κρατικών μουσείων της χώρας και την προσέλκυση φίλων και επισκεπτών στην περιφέρεια. Με τη διοργάνωση μεγάλων θεματικών περιοδικών εκθέσεων είτε από το ΥΠΠΟΑ, είτε από μουσεία με διαχρονική και αποδεδειγμένη παράδοση σε αυτές, σημαντικά εκθέματα της περιφέρειας εντάσσονται σε επιμελημένες συνάφειες, που αναδεικνύουν την οικουμενική τους αξία και τον συμβολισμό τους και σε καμία περίπτωση δεν «... χάνονται μεταξύ χιλιάδων εκθεμάτων άλλων Μουσείων και μετατρέπονται σε αντικείμενα απογυμνωμένα από πλήθος πληροφοριών για την κοινωνία την οποία εκφράζουν, όντας

αποκομμένα από αυτή», όπως ισχυρίζεται η κ. Βουλευτής. Η προσωρινή απουσία τους από τη μόνιμη έκθεση αντισταθμίζεται με την εις το «ες αεί» παρουσία τους στον Κατάλογο της έκθεσης, που διακινείται στο εσωτερικό και το εξωτερικό (επί παραδείγματι σε Μουσεία, Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, Βιβλιοθήκες, Πρεσβείες ξένων χωρών, κλπ.), ως επιστημονικό και αισθητικό απόκτημα ειδικών και μη. Η συμπερίληψη των εκθεμάτων στους επιστημονικά τεκμηριωμένους καταλόγους των εκθέσεων, τα κείμενα-λήμματα των οποίων συγγράφονται από τους αρχαιολόγους των αρμοδίων Εφορειών Αρχαιοτήτων, συμβάλλει στην ανάδειξη τόσο των ελληνικών αρχαιοτήτων και των πολυσήμαντων πληροφοριών που αυτά φέρουν, όσο και στην προβολή του επιστημονικού έργου των αρχαιολόγων των Εφορειών.

Το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης έχει μακρά παράδοση και μεγάλη εμπειρία στη διοργάνωση μεγάλων διεθνών και επιτυχημένων εκθέσεων, στις οποίες συμμετέχει ανελλιπώς το ΥΠΠΟΑ με δανεισμό έργων από τα κεντρικά κρατικά μουσεία και τα μουσεία της περιφέρειας. Στο πλαίσιο αυτό, το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης συνεργάζεται τα τελευταία χρόνια με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου στη διοργάνωση σειράς αρχαιολογικών εκθέσεων, με την ονομασία «Άγωνα Γραμμή», που περιλαμβάνει κυρίως όλα τα απομακρυσμένα, δυσπρόσιτα και ακριτικά νησιά του Αιγαίου. Έτσι, παραδείγματος χάριν, πραγματοποιήθηκε η έκθεση «Άγωνα Γραμμή Ι» για τα νησιά Καστελόριζο, Σύμη, Χάλκη, Τήλο και Νίσυρο. Ο κατάλογος αυτής της έκθεσης, στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, έχει δοθεί και εξακολουθεί να δωρίζεται σε αρχηγούς κρατών, πρεσβείες και άλλα ιδρύματα και οργανισμούς. Εξάλλου, είναι ήδη στην τελική της φάση η συγγραφή των λημμάτων από το επιστημονικό προσωπικό των αρμοδίων Εφορειών για την έκθεση «Άγωνα Γραμμή ΙΙ», η οποία θα εγκαινιαστεί το 2022 και θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα μικρά ακριτικά νησιά Πάτμο, Κάλυμνο, Τέλενδο, Λειψούς, Αρκιούς, Λέρο, Αγαθονήσι, Φαρμακονήσι (ΕΦΑ Δωδεκανήσου), καθώς και την Ικαρία και τους Φούρνους (ΕΦΑ Σάμου και Ικαρίας).

Η έκθεση «*Κάλλος. Η υπέρτατη Ομορφιά*», που προετοιμάζεται από το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης σε συνεργασία με το ΥΠΠΟΑ, εξετάστηκε στην υπ' αρ. 28/13.7.2021 (Θέμα 27ο) Συνεδρία του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του ΚΑΣ και Γενικό Γραμματέα Πολιτισμού, εγκρίθηκε ομόφωνα και αναμένεται η έκδοση της σχετικής διοικητικής πράξης. Ειδικότερα, εγκρίθηκε ο προσωρινός δανεισμός 273 έργων από ελληνικά μουσεία και η εισαγωγή και ο προσωρινός δανεισμός 17 έργων από μουσεία της Ιταλίας και του Βατικανού.

Σύμφωνα με την αρμόδια Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, η έκθεση «*Κάλλος. Η υπέρτατη Ομορφιά*» θα παρουσιαστεί στα δύο κτήρια του Μουσείου, στην πτέρυγα της οδού Νεοφύτου Δούκα και στο Μέγαρο Σταθάτου. Η χρονική διάρκεια της έκθεσης είναι από τις 24 Σεπτεμβρίου 2021 έως 16 Ιανουαρίου 2022.

Η έκθεση πραγματεύεται το Κάλλος ως έννοια στην υπέρτατη διάστασή της και ως ένα ιδεώδες που αναπτύχθηκε στην αρχαία ελληνική σκέψη. Σε αυτή την διάσταση επικεντρώνεται, επιχειρώντας να παρουσιάσει διάφορες πτυχές του ιδεώδους αυτού στην καθημερινή ζωή και φιλοσοφική σκέψη της αρχαίας Ελλάδας.

Στην εν λόγω έκθεση περιλαμβάνονται 15 αντικείμενα από το Μουσείο της Ρόδου, μεταξύ των οποίων τα δύο γλυπτά που αναφέρονται στην Ερώτηση, δηλαδή η μαρμάρινη Κεφαλή Απόλλωνα- Ηλίου και το μαρμάρινο αγαλμάτιο λουομένης Αφροδίτης. Επισημαίνεται ότι η Εφορεία Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου εισηγήθηκε θετικά για τον δανεισμό των 15 εκθεμάτων και το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γνωμοδότησε, ομόφωνα, θετικά. Η Εφορεία έκρινε ότι η ημερομηνία έναρξης της έκθεσης «*Κάλλος. Η υπέρτατη Ομορφιά*» εκτός της υψηλής τουριστικής περιόδου και η μικρή χρονική διάρκειά της καθιστούν εφικτό τον δανεισμό. Τα δύο εμβληματικά γλυπτά του Αρχαιολογικού Μουσείου Ρόδου, θα προβάλουν σε ένα ευρύτερο κοινό τη ροδιακή πλαστική των ελληνιστικών χρόνων, καθώς θα εκτεθούν μαζί με άλλα έργα γλυπτικής από διάφορα ελληνικά Μουσεία, συμπληρώνοντας ένα πανόραμα έργων τέχνης με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της απόδοσης του πνευματικού και ηθικού κάλλους κατά τους κλασικούς και ελληνιστικούς χρόνους. Σαν αντιστάθμισμα για τους επισκέπτες των τεσσάρων μηνών του δανεισμού των ως άνω γλυπτών, η Εφορεία

Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου σχεδιάζει την οργάνωση περιοδικής έκθεσης με σειρά γλυπτών και άλλων έργων τέχνης, που φυλάσσονται στις αποθήκες, άγνωστων στο ευρύ κοινό, τα οποία, πλαισιωμένα με την κατάλληλη πληροφόρηση, θα κινήσουν το εύλογο ενδιαφέρον των επισκεπτών του Μουσείου.

Ως προς τα αναφερόμενα στην Ερώτηση χαλκά κινητά μνημεία του Αρχαιολογικού Μουσείου Καλύμνου, διευκρινίζονται τα κάτωθι:

Τα αναφερόμενα στην Ερώτηση της κ. Βουλευτού κινητά μνημεία ανασύρθηκαν την περίοδο 1997-1999 από τη θαλάσσια περιοχή της Καλύμνου και αφορούν σε τρία χαλκά ευρήματα ελληνιστικών χρόνων: κεφαλή ηγεμόνα με διάδημα και καυσία, δεξιά και αριστερή κνήμη έφιππου ανδριάντα (ΑΜΚ 3901, ΑΜΚ 3902α και ΑΜΚ 3902β αντίστοιχα). Τα ευρήματα αυτά παρουσιάζονταν στο Αρχαιολογικό Μουσείο Καλύμνου από το 2009 έως το 2015, οπότε μεταφέρθηκαν σταδιακά στην Αθήνα, προκειμένου να διερευνηθεί η πιθανότητα να συνανήκουν με τέταρτο χαλκό εύρημα, το οποίο επίσης ανασύρθηκε από ιδιώτες από την θαλάσσια περιοχή της Καλύμνου το 2009. Πρόκειται για το άνω τμήμα κορμού έφιππου θωρακοφόρου γλυπτού, ο οποίος αμέσως μετά την εύρεσή του μεταφέρθηκε στην έδρα της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων στην Αθήνα για να δεχθεί τη φροντίδα των συντηρητών (ΒΕ 2009/28). Η Τετραμελής Επιτροπή, που συγκροτήθηκε το 2016 με έργο την εκπόνηση μελέτης σχετικά με την ανάταξη του ανωτέρω γλυπτού, κατέληξε ομόφωνα τον Οκτώβριο του 2018 ως προς τη συναρμογή των δύο κνημών με τον κορμό και, κατά πλειοψηφία, ως προς τη συναρμογή της κεφαλής με το υπόλοιπο έργο. Για τον λόγο αυτό, αποφασίστηκε η διενέργεια συμπληρωματικών σχετικών εργασιών και η εκπόνηση μελέτης για τις αναλογίες του αγάλματος από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο- Τμήμα Συντήρησης, Χημικών και Φυσικών Ερευνών και Αρχαιομετρίας, καθώς και συμπληρωματική δειγματοληψία από την κεφαλή και ανάλυση στο ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος». Οι προαναφερόμενες εργασίες βρίσκονται εν εξελίξει. Εάν αποδειχθεί ότι και τα τέσσερα γλυπτά αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο, τότε ο χώρος παρουσίασης του προς ανάταξη εμβληματικού συνόλου, κλίμακας μεγαλύτερης του φυσικού, θα οριστεί σε συνάρτηση με τη διασφάλιση των ενδεδειγμένα άριστων συνθηκών έκθεσης και φύλαξής του, δεδομένου ότι θα αποτελεί εφεξής σημείο αναφοράς για τους μελετητές της αρχαίας ελληνικής γλυπτικής.

Η ένταξη των ανωτέρω τεσσάρων κινητών μνημείων στη μουσειολογική προμελέτη του προς οργάνωση Μουσείου Εναλίων Αρχαιοτήτων στον Πειραιά, εθνικού χαρακτήρα και μοναδικού στη χώρα, έγινε δύο έτη μετά το Πόρισμα της Τετραμελούς Επιτροπής και βάσει της παραδοχής ότι ο «Έφιππος Θωρακοφόρος», μετά την ανάταξή του, θα αποτελέσει ένα νέο εύρημα, το ιστορικό απόκτησης και σύνθεσης του οποίου συνιστά ένα πρότυπο παράδειγμα σταδιακής και τμηματικής παράδοσης αρχαιοτήτων από πολίτες που ασχολούνται επαγγελματικά με τη θάλασσα. Σύμφωνα με τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, η ένταξή του σε ειδική ενότητα της μουσειολογικής μελέτης, που εστιάζει αποκλειστικά στην περίπτωση της Καλύμνου.

Όσον αφορά στους ισχυρισμούς που εκφράζονται για την απομάκρυνση και των λοιπών χάλκινων ευρημάτων, ενάλιας προέλευσης, από το Αρχαιολογικό Μουσείο Καλύμνου, δηλαδή της Κυράς της Καλύμνου και του δελφινιού, διευκρινίζεται ότι είναι αναληθείς: Τα εν λόγω γλυπτά βρίσκονται στην Κάλυμνο και εκτίθενται στο Μουσείο της Καλύμνου.

Αναφορικά με τα διαλαμβανόμενα στην Ερώτηση για τα δημόσια μουσεία της Ελλάδας, επισημαίνεται ότι τα τελευταία είναι, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, αρχαιολογικά και εντάσσονται στον σκληρό πυρήνα του Κράτους, καθώς αποτελούν Δημόσιες Υπηρεσίες, υπαγόμενες στην διοικητική ιεραρχία του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Μόνη εξαίρεση αποτελεί το Μουσείο Ακροπόλεως, το οποίο ιδρύθηκε εξ αρχής ως Ν.Π.Δ.Δ. Σήμερα, τα μεγαλύτερα δημόσια μουσεία της χώρας αποτελούν Ειδικές Περιφερειακές Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ, υπαγόμενα στην Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου, και δεν έχουν διοικητική αυτοτέλεια, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να χαράσσουν δική τους στρατηγική ανάλογα με την φυσιογνωμία και τις συλλογές τους.

Δεδομένου ότι τα μουσεία αποτελούν οργανισμούς που τίθενται στην υπηρεσία της κοινωνίας και λειτουργούν με κύριο σκοπό την ανάπτυξή της, είναι προφανές ότι η ορθή λειτουργία και η αποτελεσματική διοικητική και οικονομική διαχείρισή τους είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με το νομικό πλαίσιο που τα διέπει και επιτρέπει ή περιορίζει τις δυνατότητες ανάπτυξής τους. Άλλωστε, τα Μουσεία της χώρας μας έχουν τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης, η επίτευξη της οποίας είναι εφικτή αποκλειστικά μέσω δομικών αλλαγών, ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν απαλλαγμένα από το ασφυκτικό πλαίσιο του σκληρού κρατικού πυρήνα, στον οποίον σήμερα ανήκουν. Παρά την άρνηση ορισμένων επαγγελματικών και κοινωνικών ομάδων να αποδεχθούν την πραγματικότητα, η συγκεκριμένη άποψη υποστηρίζεται από τη συντριπτική πλειοψηφία ειδικών επιστημόνων σε διεθνές επίπεδο και έχει ήδη υιοθετηθεί στα μεγαλύτερα μουσεία του εξωτερικού.

Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της μετατροπής πέντε μουσείων της χώρας σε Ν.Π.Δ.Δ. είναι η επίτευξη της διοικητικής και, εν πολλοίς, οικονομικής τους αυτοτέλειας και, κατά συνέπεια, η βελτίωση της αποδοτικότητάς τους, μέσω της αξιοποίησης των μεθόδων διοίκησης και διαχείρισης επιχειρήσεων, επικοινωνίας και marketing.

Αναφορικά με τους ισχυρισμούς της ερωτώσας Βουλευτού, σχετικά με τη δήθεν εργαλειοποίηση των μουσειακών εκθεμάτων της χώρας μας, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 48 του ν. 4761/2020, η δυνατότητα μακροχρόνιας εξαγωγής δεν καταλαμβάνει τα δημόσια μουσεία, τα οποία έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η διάταξη είναι σαφής και δεν επιδέχεται οιασδήποτε διαφορετικής ερμηνείας. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω αιτιάσεις εξυπηρετούν αποκλειστικά και μόνο μικροπολιτικά συμφέροντα και στρέφονται ευθέως κατά του πολυεπίπεδου έργου των υπηρεσιακών στελεχών του ΥΠΠΟΑ.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. ΓΔΑΠΚ
3. Διεύθυνση Μουσείων
4. Εφορεία Αρχαιοτήτων Εναλίων
5. ΕΦΑ Δωδεκανήσου